

AGDER FYLKESKOMMUNE

BORØYA - BORØYKILEN

UTHAVNKARTLEGGING _ ENKEL LANDSKAPSANALYSE

FESTE LANDSKAP ARKITEKTUR
30.04.2020

BORØYA – BORØYKILEN

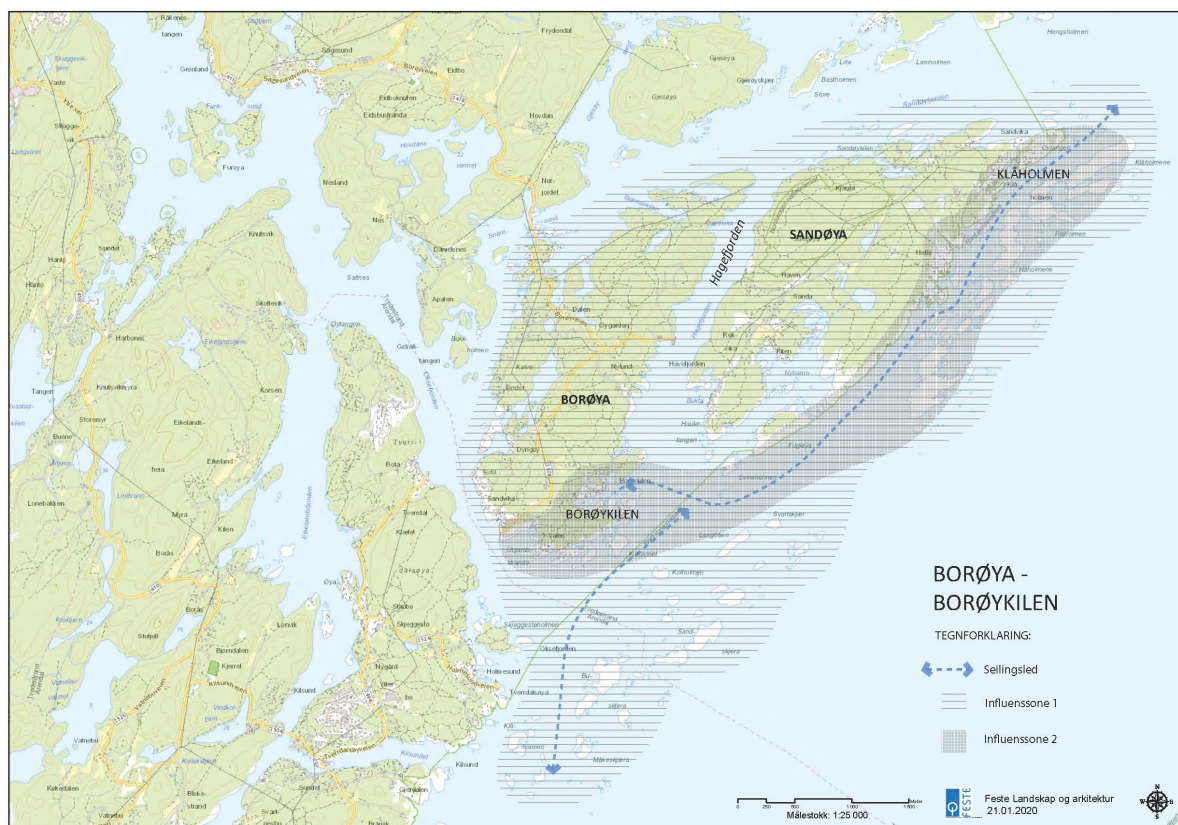
Borøya ligger rett innenfor og vest for Sandøya. De to store øyene danner en sammenhengende rekke av mindre havner som lå skjerma på innsida av holmer og småøyer mot Skagerak. Dette var mindre havner med hver sine funksjoner som samla gav et servicetilbud i uthavna. Havefjorden er et naturlig skille mellom de to øyene, som har en rekke likhetstrekk både overordnet og i landskapskarakter.

Den eldste bebyggelsen ligger på sjøsida i Borøykilen, Utgardstranda, Sandvika og fram til Dyngøy. Det ligger også noen fine, gamle gårdstun som del av et småskala kulturlandskap med god helhet inne på øya.

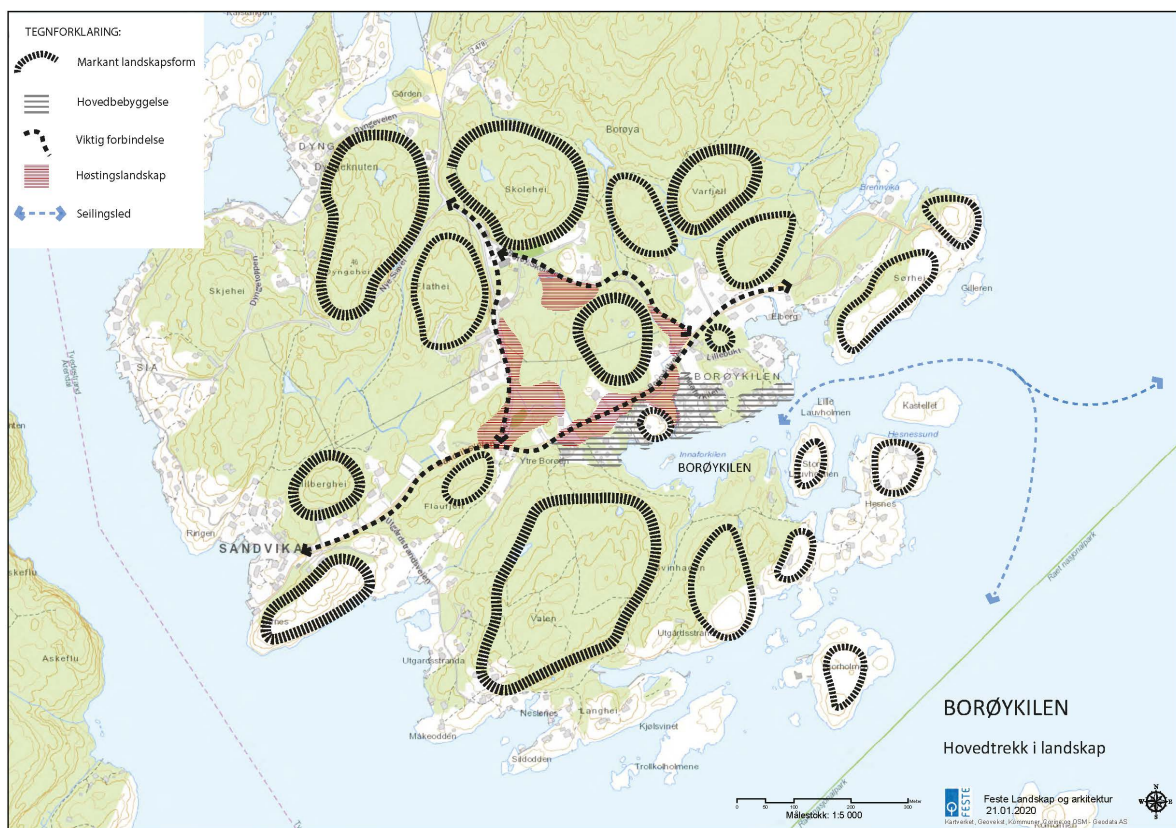
Noe 1700-tall og mest 1800-tall bebyggelse, med innslag fra 1900-tallet og frem til i dag. Hytteklynger langs sjøen fra 1900-tallet og frem til i dag.

På de forannevnte lokasjonene er det mange kvaliteter i det samla kulturmiljøet med brygger, noen slipper, terrengmurer og trapper i naturstein, samt hager, sjøhus, andre uthus og boliger.

Det er innholdet og opplevelsen av disse små stedene til sammen som gir Borøya sammen med Sandøya kvalitet som uthavn-landskap. Derfor er influenssone 2 lagt inn langs hele strekningen på yttersida av øyene. Det kan også argumenteres for at sonene skulle tas med rundt hele strandlinja til begge øyene. Mange skuter har nok også kommet inn mellom øyene. Vi har avgrenset til strekningen som ligger nærmest en ytre seilingsled.

Med influenssone menes det landskapet som er viktig for møtet med og opplevelsen av uthavna med tilkomst fra sjøen. Influenssone 1 er det store landskapet man seiler inn gjennom. Influenssone 2 er landskapsrammene rundt selve uthavna

Kartet er en illustrasjon av hvilke landskapstrekk som preger stedet

Tabell _ Fastsetting av landskapskarakter

Sjekkliste for fastsetting av landskapskarakter BORØYA - BORØYKILEN		
Forhold ved landskapet	Beskrivelse	Betydning for landskapskarakter (stor-liten)
<i>Landskapets innhold</i>		
Landformer Sjø og vassdrag	Småkupert og kollete landskap. Langs sjøsida er landskapet preget av små øyer, holmer, sund og bukter som er godt skjermet mot vær og vind.	Stor
Vegetasjon	Edelauskog, eikeskog og furuskog med innslag av gran.	Stor
Arealbruk og bebyggelse	Aktiv gårdsdrift på gårdene i de indre delene av Borøya. Tidligere åkerbruk, nå vesentlig grasproduksjon. Den eldste bebyggelsen er på sjøsida i Borøykilen, Utgardstranda, Sandvika og fram til Dyngøy. Det ligger også noen fine, gamle gårdstun inne på øya. Noe 1700-tall og mest 1800-tall bebyggelse, med innslag fra 1900-tallet og frem til i dag. Hytteklynger langs sjøen fra 1900-tallet og frem til i dag.	Middels
Kulturhistorien i landskapet	Uthavna henger sammen med en kjede av mindre havner fra Borøykilen og rundt Sandøya mot nordvest. Spor etter reparasjonsverft, tollsted, gjestgiverier, forsyningsvirksomheter og bryggeanlegg.	Middels
Kulturelle referanser	Wagner måtte søke nødhavn på Borøya (Utgårdstranda)? Skrev «Den Flygende Hollender» under oppholdet.	middels
Romlig - estetiske forhold	Havefjorden skiller Borøya og Sandøya med et bredt og langt «sund». Variert sjøside med lune bukter, smale sund og småøyer. Småkollete og variert landskap med lukkede landskapsrom. Estetisk henger bebyggelsen sammen og oppleves som helhetlig. Selv om det er en del bebyggelse fra nyere tid.	Middels
<i>Endrings- og vedlikeholdsprosesser</i>		
Aktive naturprosesser	Havstigning. Kan ha stor betydning i fremtid.	stor
Jord- og skogbruk, fiske, annet bruk av utmark	Innmarka på de aktive gårdene er holdt i god hevd.	stor

Bygge- og anleggsvirksomhet, Transport	Nye byggeprosjekter kan ha negativ innvirkning på rammene rundt Borøykilen. Hytteutbygging som svekker lesbarhet av uthavnshistorien, er en utfordring. Transport foregår stort sett via vegsystemet med bruforbindelse. Noe sjøtransport. Offentlig ferge i Havefjorden til Sandøya.	stor
<i>Sammenhenger og brudd</i>		
Geografiske og romlige	Havefjorden er en viktig sammenheng, men også brudd mellom landformer som har ytre likheter. Sund og bukter danner sammen med landskapet bak fine og opplevelsesrike landskapsrom.	Stor
Funksjonelle	Sjøsida med brygger og naust, bebyggelse og verft.	Middels
Historiske	Brygger, sjøhus, tidligere verft, hager og bebyggelse.	Middels
<i>Nøkkelelementer</i>		
Naturskapte nøkkelelementer	Havefjorden, sund, bukter, småøyer og vegetasjon.	Stor
Menneskeskapte nøkkelelementer	Brygger, verft og slipper, fortøyningsbolter, hager, veger og bebyggelse.	Middels
<i>Landskapskarakter:</i>		
<i>Fortellinga (det spesielle ved denne uthavna):</i> Borøya ligger rett innenfor og vest for Sandøya. De to store øyene danner en sammenhengende rekke av mindre havner som lå skjerma på innsida av holmer og småøyer mot Skagerak. Småhavner med hver sine funksjoner som ga et samla servicetilbud i uthavna. Havefjorden er et naturlig skille mellom de to øyene, som har mange likhetstrekk både overordnet og i landskapskarakter.		
 		
<i>Gammel bebyggelse i Borøykilen</i> <i>Fine brygger og hager mot sjøen</i>		

Tabell_ Verdivurdering landskapsbilde

Verdivurdering delområde BORØYA og BORØYKILEN						
Verdikriterier	*	**	***	****	*****	Begrunnelse
Tidsdybde og kontinuitet			x			Deler har stor tidsdybde, mens andre deler er mer anonyme med nyere bebyggelse med standard kvalitet
Helhet og sammenheng			x			De mest autentiske småhavnene har god sammenheng og helhet, øvrige har det i mindre grad
Brudd og kontrast			x			Stor kontrast mellom det mer autentiske kulturmiljøet til mer standard bebyggelse med svak historisk forankring
Tilstand og hevd			x			Generelt god tilstand
Inntrykkstyrke og utsagnskraft				x		De mest autentiske havnene er slående i enkeltelementer og helhet
Lesbarhet				x		Tydelig som uthavn og med mindre havner som er lett fattbare
Tilhørighet og identitet			x			Uthavnhistorien har betydning for øya som helhet
Oppsummering						
Styrker: Mangfold i landskap, noen få tydelige havnemiljøer og fastlandsforbindelse med fast bosetting på øya. Svakheter: Stor kontrast mellom det mer autentiske kulturmiljøet til mer standard bebyggelse og miljøer med svak historisk forankring og identitet. Muligheter: Ta vare på de autentiske og unike uthavnene og videreutvikle øya basert på disse kvalitetene. Trusler: Fastlandforbindelse og utbyggingspress. Et uheldig eksempel er et større nytt planlagt boligfelt bak Borøykilen i den viktigste vegetasjonskledte bakveggen/åsen. Slikt må unngås for framtida både for Borøya og andre uthavner ved hjelp av verneplaner og skreddersydde reguleringsplaner.						